

ИНСТИТУТ ПО ФИЛОСОФИЯ И СОЦИОЛОГИЯ
БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

Утвърдил:

Директор на ИФС

Проф. д-р Emilia Ченгелова

Учебен план на ДП „Онтология“, редовно обучение, задочно обучение и самостоятелна подготовка

УЧЕБЕН ПЛАН НА ДОКТОРСКА ПРОГРАМА	
НАУЧНА ОБЛАСТ:	2. ХУМАНИТАРНИ НАУКИ
ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ:	2.3. ФИЛОСОФИЯ
ДОКТОРСКА ПРОГРАМА:	ОНТОЛОГИЯ
ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН:	ДОКТОР
СРОК НА ОБУЧЕНИЕ:	3 (три) ГОДИНИ / 4 (четири) ГОДИНИ / 5 (пет) ГОДИНИ
ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ:	РЕДОВНА / ЗАДОЧНА / САМОСТОЯТЕЛНА
ПЛАНЪТ ЗА ОБУЧЕНИЕ Е ВЪВЕДЕН ПРЕЗ:	2023 г.

УЧЕБЕН ПЛАН ЗА ДОКТОРСКА ПРОГРАМА „ОНТОЛОГИЯ“

Научно направление: 2.3 Философия

Научна специалност: Онтология

I. Анотация на програмата

Докторска програма „Онтология“ е със срок на обучение 3 години за редовно и 4 години за задочно обучение, както и с индивидуален срок за обучение в самостоятелна подготовка. В първите две форми е предназначена е за кандидати, спечелили конкурсите за редовно и задочно обучение, обявени за нуждите на Секция „Онтология и епистемология“ към Института по философия и социология при БАН. Осъществените в програма връзки с други хуманитарни области - културология, теория на литературата,

семиотика, художествени и природонаучни специалности, правят програмата подходяща за широк кръг от кандидати с различни интереси и специализация.

Цели

Докторската програма по онтология има за цел да подготвя високо компетентни учени-специалисти и изследователи в областта на онтологията. Основната насока на обучението в програмата е изследването на основни направления, теории и концепции в класическата и съвременната онтология както в традиционно оформили се специализирани научни контексти, така и в контекста на прилагането на онтологични теории и концепции в различни научни области и социални практики.

Програмата има за задача да осигури определен минимум от знания на докторантите по онтология, който да включва както задълбочено познаване на различни течения и насоки в развитието на класическата и съвременната онтология, така и различни методи за онтологико-философски анализ и да спомогне за развиването у докторантите в тази програма на умения за критичен анализ на собствените им изследователски резултати и да ги подготви за успешна изява в наша и международна академична среда.

Форми

Обучението в докторската програма по онтология се провежда по предварително подготвена учебна програма, приета от Научния съвет на ИФС-БАН и утвърдена от Директора на Института. Програмата включва посещение на курсове, семинари, летни школи, водене на учебни или семинарни занятия и участие в научно-изследователски проекти и научни конференции, уъркшопи и др.

Курсовете се провеждат под формата на индивидуално обучение и самостоятелна работа под научното ръководство на преподавателите в програмата и надзора на научния си раководител.

Докторантите по онтология провеждат редовни сесии в рамките на изследователските семинари на секции „Онтология и епистемология“ и „Знание и реалност: модели, методологии и евристики“, на които отчитат резултатите от научно-изследователската си дейност, за което получават съответни кредити.

Докторантите имат възможност да участват също в международни семинари, летни школи, конференции и уъркшопи, за което също им се признават съответни кредити.

Модули и курсове

Програмата обхваща общо три курса, разделени в два модула: 1. *История на онтологията и класическа онтология*: курсът в този модул обхваща основните исторически формирали се течения в онтологията, отношението ѝ с метафизиката, проблемите и съответните автори в класическата онтология. 2. *Съвременни течения в онтологията и приложна онтология*: включват се курсове, запознаващи докторантите със съвременните тенденции на развитие в онтологията, както и с приложните философско-методологически аспекти на онтологията. През периода на обучение докторантите по онтология трябва да изберат и завършат минимум два от всички посочени курсове в двата модула, от които единият от първия модул и другият в зависимост от определената конкретна тема на дисертацията на даден докторант и от областта на онтологията, към

която тя се отнася. Курсовете се водят на принципа на индивидуалното обучение и съдържанието им е свързано със съответната предметна област на съответния докторант и със специфичните му интереси. За всеки курс е налице кратка анотация със съдържанието му.

Курсовете и семинарите, които докторската програма по онтология предлага, са*:

1ви Модул: История на онтологията и класическа онтология

1. „Класическа и критическа метафизика на способностите”, доц. д-р Ивайло Димитров, 30 ч. - курс

2ри Модул: Съвременни течения в онтологията и приложна онтология

1. „Приложна онтология“, проф. дфн Веселин Петров, 30 ч. - курс
2. „Процесуална онтология“, проф. дфн Веселин Петров, 30 ч. - курс

***Забележка:** Курсовете носят определен брой кредити, освен това завършването на даден курс става с полагане на съответен изпит с оценка от комисия, избрана от Научния съвет, по конспект, определен от ръководителя на курса и утвърден от Научния съвет на ИФС-БАН. Всеки ръководител на курс определя начина му на провеждане, като запазва правото си да прави промени в него според програмата и натовареността си с изследователска работа през съответната година.

II. Структура на програмата

Обучението в докторска програма „Онтология“ се извършва по модулен учебен план съобразно изискванията на Правилника за дейността на Центъра за обучение и Академичния съвет при БАН и включва лекционни курсове и семинарни занятия

Професионална квалификация: Философ

Равнище на квалификацията: ОНС „Доктор“

Специфични условия за прием: Приемът се основава върху резултатите от докторантския изпит по специалността и по чужд език

Ред на признаване на предходно обучение: Стандартен административен ред

Квалификационни изисквания и правила за квалификация: Осигуряването на подготовката на докторантите в БАН в рамките на Докторантското училище и изпълнението на образователната им и научна програма става въз основа на кредитна система. Докторантът се допуска до предзащита, ако е набрал минимум 200 кредита.

Брой кредити: 200 кредита

Кредитите се набират от следните дейности на докторанта:

1. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА ПРОГРАМА (Задължителен минимум от 130 точки)

- 1.1. Успешно положен изпит по базов специализиран предмет – 40 точки
- 1.2. За зачетен допълнителен курс за осъществяване на обща базова подготовка в съответното научно направление или в интердисциплинарно направление, свързано с темата на дисертацията – 20 т. с минимум 2 курса x 20 т. = 40 т.;
- 1.3. Успешно положен изпит по езикова подготовка – 25 т.;

1.4. Успешно положен изпит по компютърни умения – 25 т.

Брой изпити: 5 изпита

Таблица 1: Образователна програма

№	Наименование	Форма на оценяване	Кредити	Аудиторна заетост	Общо заетост
1	Базов специализиран предмет	Изпит	40	0	180
2	Допълнителен курс 1	Изпит	20	30	160
3	Допълнителен курс 2	Изпит	20	30	160
4	Езикова подготовка	Изпит	25	120	120
5	Компютърни умения	Изпит	25	30	30
Общо кредити:			130	Общо заетост:	650

2. АПРОБАЦИЯ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАУЧНАТА ПРОГРАМА (Задължителен минимум от 40 точки)

Докладване пред научни форуми на научни резултати по темата на дисертацията:

- 2.1. Доклад пред научен семинар на ПНЗ – 8 т.;
- 2.2. Доклад пред научно мероприятие в страната – 24 т.;
- 2.3. Доклад пред научно мероприятие в чужбина или пред международно научно мероприятие у нас – 32 т.

3. ПУБЛИКАЦИИ НА НАУЧНИ РЕЗУЛТАТИ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИЯТА (Задължителен минимум от 30 точки)

Точките, свързани с публикации на научни резултати по темата на дисертацията, трябва да бъдат съобразени с минималните изисквания по научни области от „Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в БАН“, приет с Решение на ОС на БАН от 20.05.2019 г.

Таблица 2: Брой точки по показатели (Област 2. Хуманитарни науки)

Група от показатели	Показател	Брой точки
	4. Публикувана монография, която не е представена като основен хабилитационен труд	10 0
	5. Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор" или за присъждане на научна степен "доктор на науките"	75

	6. Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация	30/ п
	7. Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове	10/ п
	8. Студии, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация	45/ п
	9. Студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове	15/ п
	10. Публикувана глава от колективна монография	20/ п
	11. Съставителство на речници	40/ п

Изисквания за завършване: Разработване и защита на докторска дисертация
Възможности за продължаване на обучението: в постдокторантски програми на български и чуждестранни университети

УЧЕБНИ ПРОГРАМИ НА КУРСОВЕ

УЧЕБЕН КУРС

1. Наименование на курса: Приложна онтология
2. Тип на курса: задължителен / избираем / факултативен
3. Равнище на курса (ОНС): доктор
4. Име на лектора: проф. дфн Веселин Петров Петров

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	-
	Практически упражнения	-
Обща аудиторна заетост		
Извънаудиторна заетост	Реферат	Да
	Доклад/Презентация	да
	Научно есе	-
	Учебен проект	-
Самостоятелна подготовка		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		120
Кредити аудиторна заетост		
Кредити извънаудиторна заетост		
ОБЩО ЕКСТ		

	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
•	Участие в тематични дискусии в часовете	10%
•	Демонстрационни занятия	
•	ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА РАБОТА	
•	РЕФЕРАТ	20%
•	ДОКЛАД/ ПРЕЗЕНТАЦИЯ	20%
•	НАУЧНО ЕСЕ	
•	УЧЕБЕН ПРОЕКТ	
•	КУРСОВА РАБОТА	

•	ИЗПИТ	50%
---	--------------	-----

Анотация на учебната дисциплина:
<p>В съвременния свят нараства ролята на философията и самите философи, поради което все повече се говори за приложност на философията изобщо, в това число и на онтологията – един от основните и най-важни дялове на философията. Оттук и сравнително новата насока на развитие на онтологията, именно приложната онтология. И разбира се, налага се тези нови аспекти на онтологията да се преподават на докторантите, за да са в течение на новите насоки на развитие на философията. Така че целта на настоящия лекционен курс е да даде богата информация на докторантите в тази насока и да формира у тях методологична култура за разбиране и изследване на приложната онтология. Курсът е новаторски: в рамките на БАН няма друг такъв курс. Темата за приложната онтология е интердисциплинарна; тя има както своите чисто научни, така и своите философски измерения, защото от онтология днес се интересуват не само философи, но и инженери, компютърни специалисти, логици и представители на редица други науки. Курсът обхваща широк спектър въпроси: за корените на приложната философия изобщо, за теоретичния характер на приложната философия, за произхода и съвременните перспективи на приложната онтология, за философските аспекти на приложната онтология, за процесуалната онтология като най-подходящ за приложение вид онтология, и за приложимостта на други нетрадиционни типове философски онтологии.</p> <p>Курсът е предназначен преди всичко за докторантите по философските специалности, но той може да е полезен и за докторанти от нефилософски специалности, защото ще ги запознае с философските аспекти на темата и със съответните взаимовръзки между философията и гореспоменатите научни дисциплини.</p>

ПРЕДВАРИТЕЛНИ ИЗИСКВАНИЯ:
Да са положени задължителните изпити през първата година от докторантурата

Очаквани резултати:
Курсът запознава докторантите с приложните аспекти на онтологията и със съответните взаимовръзки между философията и другите научни дисциплини.

Учебно съдържание

	Тема:	Хорариум
	1. Въведение към темата за приложна онтология:	2 ч.

	произход и съвременни перспективи	
	2. Що е онтология?	2 ч.
	3. Онтологията като теория на категориите	2 ч.
	4. Онтологията като категориален анализ срещу онтологията като технология	2 ч.
	5. Формална онтология	2 ч.
	6. Приложна онтология: общи теми и проблеми	2 ч.
	7. Институционализация на изследванията по приложна онтология	2 ч.
	8. Задачата за философски изследвания и обобщения на приложните онтологии	2 ч.
	9. Онтологията като философия и тясната ѝ връзка с познанието	2 ч.
	10. Онтологията във философски смисъл	2 ч.
	11. Онтология и познание	2 ч.
	12. Нетрадиционни типове философски онтологии	2 ч.
	13. Недостатъци на посочените онтологични подходи	2 ч.
	14. Процесуалната онтология и връзката ѝ с приложната онтология	2 ч.
	15. Приложение на процесуалните онтологии за изучаване и придобиване на ново знание.	2 ч.

Конспект за изпит

	Въпрос
	1. Въведение към темата за приложна онтология: произход и съвременни перспективи
	2. Що е онтология?
	3. Онтологията като теория на категориите
	4. Онтологията като категориален анализ срещу онтологията като технология
	5. Формална онтология
	6. Приложна онтология: общи теми и проблеми

	7. Институционализация на изследванията по приложна онтология
	8. Задачата за философски изследвания и обобщения на приложните онтологии
	9. Онтологията като философия и тясната ѝ връзка с познанието
	10. Онтологията във философски смисъл
	11. Онтология и познание
	12. Нетрадиционни типове философски онтологии
	13. Недостатъци на посочените онтологични подходи
	14. Процесуалната онтология и връзката ѝ с приложната онтология
	15. Приложение на процесуалните онтологии за изучаване и придобиване на ново знание

Основна библиография:

Петров, В. (2015). Процесуално философски приключения на приложната онтология. С., Фондация „Човешката библиотека“, с. 165-176.

Adams, E. Maynard (2000). “The Mission of Philosophy today”, *Metaphilosophy* 31 (2000).

Bilton, Tony, et all. (1996). *Introductory Sociology*. 3rd ed. London: Macmillan.

Brenner, Joseph and Igamberdiev, Abir. *Philosophy in Reality. A New Book of Changes*. Springer, 2021, ISBN 978-3-030-62756-0.

Castro, J., Kolp, M., Mytopoulos, J. (2001). A Requirements-Driven Development Methodology. – in: *Proceedings of the 13th International Conference on Advanced Information System Engineering (CAiSE’01)*. Interlaken, Switzerland, June 2001.

Cocchiarella, Nino (1991). “Formal Ontology”, Burkhardt, Hans and Smith, Barry (Eds.) (1991). *Handbook of Metaphysics and Ontology*. Vol. 2. Munich, Philadelphia, Vienna: Philosophia, pp. 640-647.

Dibben, Mark & Kelly, Thomas (Eds.) (2008). *Applied Process Thought I*. Ontos Verlag: Frankfurt/Paris.

Dibben, Mark and Newton, Rebecca (Eds.) (2009). *Applied Process Thought II*. Ontos Verlag: Frankfurt/Paris.

Dolhenty, Jonathan. (2010). *What Do We Mean By “Applied Philosophy”?*, available at: <http://www.radicalacademy.com/philaapplied1.htm>

Ferré, Frederick. *Being and Value. Toward a Constructive Postmodern Metaphysics*. Albany: SUNY Press, 1996.

Gabracz, P., and Trypuz, R. (2011). “A Metaontology for Applied Ontology”, *Applied Ontology*, 0 (2011).

Munn, Katherine and Smith, Barry (Eds.) (2008). *Applied Ontology: An Introduction*. Ontos Verlag: Frankfurt/Parits.

Petrov, Vesselin (2004). “General Topics and Dilemmas of Applied Ontologies”, *The Challenges facing Philosophy in United Europe*. Sofia, IPhR – BAS, 2004, pp. 376-383.

Petrov, Vesselin (2011). “Process ontology in the context of applied philosophy”, Petrov, Vesselin (Ed.) (2011). *Ontological Landscapes. Recent Thought on Conceptual Interfaces Between Science and Philosophy*. Frankfurt: Ontos Verlag.

Petrov, V. (2022). *Process Philosophical Adventures of Applied Ontology*. Les Éditions Chromatika, Belgique, ISBN 978-2-930517-88-9.

Poli, R., Obrst, L. The Interplay Between Ontology as Categorical Analysis and Ontology as Technology. – in: *Theory and Application of Ontology*. In 2 vol.: Vol. 1. R. Poli, J. Seibt, J. Symons (eds.), *Philosophical Perspectives*, Vol. 2. R. Poli, M. Healy, A. Kameas (eds.), *Computer Applications*, Springer, 2010.

Poli, R. *Sofia Lectures on Ontology*. – in: Hadjiski, M., Petrov, V. (Eds.). (2008). *Ontologies: Philosophical and Technological Problems*. Sofia, Prof. Marin Drinov Academic Publishing House, pp. 7-66.

Poli, R. *Descriptive, Formal and Formalized Ontologies*. – in: Fissette, D. (ed.). *Husserl’s Logical Investigations Reconsidered*. Kluwer, Dordrecht, 2003, pp. 193-210: <http://www.formalontology.it/essays/descriptive-ontologies.pdf>

Poli, R. (2008). “SOLON – Sofia Lectures on Ontology”, Hadjiski, M. and Petrov, V. (Eds.) (2008). *Ontologies. Philosophical and Technological Problems*. Professor Marin Drinov Academic Publishing House: Sofia.

Poli, R., Seibt, J. (Eds.) (2010). *Theory and Applications of Ontology*. Vol. 1. *Philosophical Perspectives*. Springer: Dordrecht.

Smith, B., and Burkhardt, H. (Eds.) (1991). *Handbook of Metaphysics and Ontology*. Munich: Philosophia Verlag.

Staab, Steffen, and Suder, Rudi (Eds.) (2009). *Handbook on Ontologies*. Second edition. Springer: Dordrecht. (First edition 2003).

Изготвил: Веселин Петров

УЧЕБЕН КУРС

1. Наименование на курса: Процесуална онтология
2. Тип на курса: задължителен / избираем / факултативен
3. Равнище на курса (ОНС): доктор
4. Име на лектора: проф. дфн Веселин Петров Петров

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	-
	Практически упражнения	-
Обща аудиторна заетост		
Извънаудиторна заетост	Реферат	Да
	Доклад/Презентация	да
	Научно есе	-
	Учебен проект	-
Самостоятелна подготовка		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		120
Кредити аудиторна заетост		
Кредити извънаудиторна заетост		
ОБЩО ЕКСТ		

	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
•	Участие в тематични дискусии в часовете	10%
•	Демонстрационни занятия	
•	ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА РАБОТА	
•	РЕФЕРАТ	20%
•	ДОКЛАД/ ПРЕЗЕНТАЦИЯ	20%
•	НАУЧНО ЕСЕ	
•	УЧЕБЕН ПРОЕКТ	
•	КУРСОВА РАБОТА	
•	ИЗПИТ	50%

Анотация на учебната дисциплина:

В света на философията през XX век първоначално доминиращо място заема отричането на метафизиката. Това се отнася и до онтологията, доколкото се е наложило схващането, че метафизиката е нещо, по-общо от онтологията. Но през втората половина на XX век и в новия XXI век това схващане е преодоляно като едностранчиво и метафизиката, респективно онтологията, заема своето подобавашо място. Нещо повече, появяват се различни схващания (типове) онтология, в това число и процесуалната онтология.

Целта на настоящия лекционен курс е да даде богата информация на докторантите относно корените на процесуалната онтология, появата ѝ и съвременното ѝ развитие, както и отношението ѝ към другите философски течения. Курсът е новаторски: в рамките на БАН няма друг такъв курс. Темата за процесуалната онтология е изключително важна и перспективна, защото тя дава възможност за изследване на философските измерения на света в неговата динамика, т.е. схванат като процес и като единен организъм. Неслучайно от онтология днес се интересуват не само философи, но и инженери, компютърни специалисти, логици и представители на редица други науки и е от значение на какъв тип онтология те ще се опират в своите изследвания. Курсът обхваща широк спектър въпроси, свързан с историята, съвременното състояние и перспективите на процесуалната онтология, както и съпоставката ѝ с други съвременни схващания за онтологията като динамичната онтология, онтологията като технология и др. под.

Курсът е предназначен преди всичко за докторантите по философските специалности, но той може да е полезен и за докторанти от нефилософски специалности, защото ще ги запознае с философските аспекти на темата и със съответните взаимовръзки между философията и гореспоменатите научни дисциплини. Същевременно, курсът позволява на слушателите да са в крак със съвременните тенденции в развитието на философията и в частност, на онтологията.

ПРЕДВАРИТЕЛНИ ИЗИСКВАНИЯ:

Да са положени задължителните изпити през първата година от докторантурата

Очаквани резултати:

Курсът запознава докторантите със съвременни аспекти на онтологията, свързани с динамиката на света, и с някои важни взаимовръзки между онтологията и други научни дисциплини.

Учебно съдържание

	Тема:	Хорариум
	1. Въведение към темата: процесуалното мислене и процесуалната онтология в Европейската	2 ч.

	културна традиция	
	2. Исторически ракурси и съпоставки на процесуалната онтология	2 ч.
	3. Монадологията на Лайбниц през погледа на Уайтхедовата процесуална онтология	2 ч.
	4. Немският идеализъм и корените на съвременната процесуална онтология	2 ч.
	5. Уайтхедовата онтология в съпоставка с другите метафизически учения във Великобритания от края на XIX – началото на XX век	2 ч.
	6. Процесуалната онтология в контекста на съвременните философски течения	2 ч.
	7. Процесуалната онтология и прагматизма	2 ч.
	8. Процесуалната онтология и аналитичната традиция	2 ч.
	9. Аспекти на съвременната процесуална онтология	2 ч.
	10. Основни идеи в съвременната процесуална онтология	2 ч.
	11. Що е процесуална онтология	2 ч.
	12. Зараждането на процесуалната онтология през XX век	2 ч.
	13. Характерни черти и типология на съвременната процесуална онтология	2 ч.
	14. Съвременни версии на процесуалната онтология	2 ч.
	15. Процесуалната онтология като израз на идеята за динамизъм във философията.	2 ч.

Конспект за изпит

	Въпрос
	1. Въведение към темата: процесуалното мислене и процесуалната онтология в Европейската културна традиция
	2. Исторически ракурси и съпоставки на процесуалната

	онтология
	3. Монадологията на Лайбниц през погледа на Уайтхедовата процесуална онтология
	4. Немският идеализъм и корените на съвременната процесуална онтология
	5. Уайтхедовата онтология в съпоставка с другите метафизически учения във Великобритания от края на XIX – началото на XX век
	6. Процесуалната онтология в контекста на съвременните философски течения
	7. Процесуалната онтология и прагматизма
	8. Процесуалната онтология и аналитичната традиция
	9. Аспекти на съвременната процесуална онтология
	10. Основни идеи в съвременната процесуална онтология
	11. Що е процесуална онтология
	12. Зараждането на процесуалната онтология през XX век
	13. Характерни черти и типология на съвременната процесуална онтология
	14. Съвременни версии на процесуалната онтология
	15. Процесуалната онтология като израз на идеята за динамизъм във философията

Основна библиография:

Петров, В. (2015). Процесуално философски приключения на приложната онтология. С., Фондация „Човешката библиотека“.

Weber, Michel and Desmond, Will (Eds.). (2008). *Handbook of Whiteheadian Process Thought*. Vols. 1-2. Ontos Verlag, Frankfurt, etc.

Weber, Michel (ed.). (2004). *After Whitehead. Rescher on Process Metaphysics*. Ontos Verlag. Frankfurt – Lancaster.

Griffin, David Ray, Cobb, John B., Jr., etc. (eds.). (1993). *Founders of Constructive Postmodern Philosophy: Peirce, James, Bergson, Whitehead, and Hartshorne*. Albany: State Univ. of New York Press.

Debrock, Guy (ed.). (2003). *Process Pragmatism: Essays on a Quiet Philosophical Revolution*. Amsterdam: Rodopi.

Ferré, Frederick. (1996). *Being and Value: Toward a Constructive Postmodern Metaphysics*. Albany, State Univ. of New York Press.

Seibt, Johanna (Ed.). (2003). *Process Theories: Crossdisciplinary Studies in Dynamic Categories*. Kluwer Academic Publishers: Dordrecht/Boston/London.

Rescher, N. (2000). *Process Philosophy. A Survey of Basic Issues*. Pittsburgh : Univ. of Pittsburgh Press.

Rescher. N. (2006). *Process Philosophical Deliberations*. Frankfurt. Ontos Ferlag.

Seibt, J. (1990). *Towards Process Ontology: A Critical Study in Substance-Ontological Premises*. Pittsburgh: University of Pittsburgh doctoral dissertation. Published as microfiche with UMI-Dissertation Publication, Michigan.

Whitehead, A. N. (1978). *Process and Reality. An Essay in Cosmology*. Corrected edition (ed. By David Ray Griffin and Donald Sherburne). New York: The Free Press.

Whitehead, A. N. (1966). *Modes of Thought*. Copyright 1938 by the Macmillan Company. New York: The Free Press.

Whitehead, A. N. (1967). *Science and the Modern World*. First edition by The Macmillan Company, 1925. New York: The Free Press.

Whitehead, A.N. (1967). *Adventures of Ideas*. First edition by The Macmillan Company, 1933. New York: The Free Press.

Petrov, V. P. (2019) *Aspects of Whitehead's Philosophy of Organism*. Les Éditions Chromatika, Belgique. – 154 p., ISBN 978-2-930517-62-9.

Изготвил: Веселин Петров

УЧЕБЕН КУРС

1. Наименование на курса: *Класическа и критическа метафизика на способностите*

2. Тип на курса: задължителен / избираем / факултативен

3. Равнище на курса (ОНС): доктор

4. Име на лектора: доц. д-р Ивайло Димитров

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	15
	Семинарни упражнения	15
	Практически упражнения	-
Обща аудиторна заетост		30
Извънаудиторна заетост	Реферат	-
	Доклад/Презентация	-
	Научно есе	-
	Учебен проект	-
Самостоятелна подготовка		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		120
Кредити аудиторна заетост		
Кредити извънаудиторна заетост		
ОБЩО ЕКСТ		

	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
•	Участие в тематични дискусии в часовете	10%
•	Демонстрационни занятия	
•	ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА РАБОТА	
•	РЕФЕРАТ	
•	ДОКЛАД/ ПРЕЗЕНТАЦИЯ	
•	НАУЧНО ЕСЕ	
•	УЧЕБЕН ПРОЕКТ	
•	КУРСОВА РАБОТА	30%

•	ИЗПИТ	60%
---	--------------	-----

Анотация на учебната дисциплина:
<p>Курсът си поставя за цел да подготви високо компетентни изследователи в областта на онтологията в граничната ѝ територия с класическата и критическа метафизика, епистемологията и историята на философските и научните идеи, в която теорията на способностите е разположена. Освен умения за задълбочено изследване на класически автори и произведения в областта, докторантите ще усвоят и основни подходи за прилагане на изследователските си резултати при посрещане на съответните актуални предизвикателства пред съвременната наука и общество. Преподаваният материал и акцентите на семинарните упражнения ще бъдат съобразени с темата на дисертацията на докторантите с цел изграждане на умения за формулировка и солидно обосноваване на оригинални приноси.</p>

ПРЕДВАРИТЕЛНИ ИЗИСКВАНИЯ:
<p>Положени задължителните изпити през първата година от докторантурата и избор на тема на дисертацията.</p>

Очаквани резултати:
<p>Трайно усвояване от страна на курсистите на подходящи методи за анализ на контексти, концепции и тези в областта на философската теория на способностите, което да допринесе за изграждането на умения за постигане на оригинални изследователски приноси и за тяхното убедително аргументиране в дисертационния им труд.</p>

Учебно съдържание

Тема:	Хорариум
1. Познавателни способности и каузални сили в античната философия	2 ч.

	2. Познавателни способности и каузални сили в средновековната философия	2 ч.
	3. Познавателни способности и каузални сили във философията на Новото време	2 ч.
	4. Метафизика и психология на способностите на Лайбниц-Волфовата школа	2 ч.
	5. Крузиевата метафизика на <i>основните сили</i>	2 ч.
	6. Основни понятия и положения на класическата и критическата метафизика на способностите	4 ч.
	7. Класическо и критическо различаване на понятията <i>капацитет, способност и сила</i>	4 ч.
	8. <i>Сетивност, въображение</i> и нисши познавателни способности	4 ч.
	9. <i>Разсъдък, разум</i> и висши познавателни способности	4 ч.
	10. Следкритически развития и (мета)критика на Кантовата теория на способностите	2 ч.
	11. Понятия за способности и сили в съвременната философия и наука	2 ч.

Конспект за изпит

	Въпрос
	1. Познавателни способности и каузални сили в античната философия
	2. Познавателни способности и каузални сили в средновековната философия
	3. Познавателни способности и каузални сили във философията на Новото време
	4. Метафизика и психология на способностите на Лайбниц-Волфовата школа
	5. Крузиевата метафизика на <i>основните сили</i>
	6. Основни понятия и положения на класическата и критическата метафизика на способностите
	7. Класическо и критическо различаване на представен <i>капацитет, способност и сила</i>
	8. <i>Сетивност, въображение</i> и нисши познавателни способности
	9. <i>Разсъдък, разум</i> и висши познавателни способности
	10. Следкритически развития и (мета)критика на Кантовата теория на способностите
	11. Понятия за способности и сили в съвременната философия и наука

Основна библиография:

Аристотел. *Метафизика IV–IX.* София: ДИВА 2007, 2019.

Димитров, И. *Кратък метаречник по критическа метафизика на способностите.* София: Форум Демокрит, 2018.

Димитров, И. *Метаречник по критическа метафизика.* Приложение В: Кант, И. *Лекции по метафизика. Онтология.* София: Форум Демокрит, 2023.

Димитров, И. *Тайната сила у Кант: Подстъпи към критическата метафизика на способностите.* София: Проектория, 2013.

Канавров, В. *Критическата метафизика на Кант. Опит за виртуалистски трансцендентализъм.* Велико Търново: Faber, 2003.

Канавров, В. *Пътища на трансценденталния схематизъм.* София: Изток-Запад, 2015.

Кант, И. *Антропология от прагматично гледище.* София: УИ „Св. Климент Охридски“, 1992.

Кант, И. *Избрани произведения, 1755–1770.* София: УИ „Св. Климент Охридски“, 1998.

Кант, И. *Кратки метафизически съчинения.* София: ИК „Аргоформ“, 2000.

Кант, И. *Критика на способността за съждение.* София: Изд. на БАН, 1993.

Кант, И. *Критика на чистия разум.* София: АИ „Проф. Марин Дринов“, 2013.

Кант, И. *Лекции по логика.* София: Изток-Запад, 2017.

Кант, И. *Лекции по метафизика. Онтология.* Форум Демокрит, София.

Кант, И. *Прологомени към всяка бъдеща метафизика, която ще може се представи като наука.* София: Наука и изкуство, 1969.

Лайбниц, Г. *Нови опити върху човешкия разум.* София: Наука и изкуство, 1974.

Лок, Дж.. *Опит върху човешкия разум*. София: Наука и изкуство, 1972.

Стефанов, И. С. *Трансценденталната философия и метафизиката*. София: Наука и изкуство, 1987.

Стоев, Х. *Понятията в „Критика на чистия разум“*. София: Изток-Запад, 2010.

Хюм, Д. *Трактат за човешката природа*. София: Рата, 2006.

Baumgarten, A., 2013. *Metaphysics: A Critical Translation with Kant's Elucidations, Selected Notes, and Related Materials*. Fugate, C. D. & Hymers, J. (trans. and eds.). London: Bloomsbury.

Heßbrüggen-Walter, S., 2004. *Die Seele und ihre Vermögen. Kants Metaphysik des Mentalen in der 'Kritik der reinen Vernunft'*. Paderborn: mentis.

Jorati, J. ed., 2021. *Powers: A History*. Oxford University Press.

Kant, Immanuel: *Gesammelte Schriften*. Hrsg.: Bd. 1–22 Preussische Akademie der Wissenschaften, Bd. 23 Deutsche Akademie der Wissenschaften Berlin, ab Bd. 24 Akademie der Wissenschaften zu Göttingen. Berlin 1900ff.

Perler, D. ed., 2015. *The faculties: A history*. Oxford University Press.

Изготвил: Ивайло Димитров